

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 437/2012-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. februára 2013 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť mal. M. Š. a jej matky J. S., obe bytom M., právne zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 P 47/06 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 P 47/06 porušil základné právo mal. M. Š. a J. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice I vo veci vedenej pod sp. zn. 22 P 47/06 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Mal. M. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur) a J. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mal. M. Š. a J. S. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 485,24 € (slovom štyristoosemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet ich advokátky JUDr. I. R., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 437/2012-18 z 11. októbra 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť mal. M. Š. (ďalej aj „sťažovateľka 1“ alebo „maloletá sťažovateľka“) a jej matky J. S. (ďalej len „sťažovateľka 2“, spolu len „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 P 47/06 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti vyplynulo najmä, že: «(...) Konanie o zvýšenie výživného pre v tom čase maloletú V. Š. a sťažovateľku v 1. rade vedené na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 22P 47/06 začalo na návrh sťažovateľky v 2. rade zo dňa 2. 3. 2006(...) a do dnešného dňa toto konanie nie je právoplatne skončené. (...)

Sporná vec je súčasťou štandardnej agendy všeobecných súdov. Podľa názoru sťažovateľiek, z doposiaľ uvedených skutočností a citovaných ustanovení právnych

predpisov nepochybne vyplýva, že v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 22P 47/06, ktorého účastníkmi sú aj sťažovateľky, dochádza k prieťahom.

Vec nemožno považovať za skutkovo ani za právne zložitú. (...)

Sťažovateľka v 2. rade podala návrh na začatie konania dňa 2. 3. 2006, keďže na strane jej detí došlo od posledného určenia výživného k zmene pomerov. Sťažovateľka v 1. rade v čase podania návrhu mala 10 rokov a navštevovala 4. ročník základnej školy(...) V súčasnosti má maloletá 16 rokov a je žiačkou 2. ročníka Gymnázia(...)

Od podania návrhu na začatie konania zo dňa 2. 3. 2006 do dnešného dňa sa uskutočnilo 11 pojednávaní. Od podania sťažnosti zo dňa 7. 3. 2012 nebolo nariadené žiadne pojednávanie vo veci.

Sťažovateľky vidia nesprávnosť postupu odporcu predovšetkým v tom, že nepostupoval dostatočne dôrazne, nevyužíval opatrenia, ktoré má k dispozícii na to, aby zabezpečil plynulosť konania a jeho efektívnosť.

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie odporcu nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu sporu, ale súd svojím postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľkám. „Neprimeraná dĺžka konania pritom nie je odôvodnená právnou, resp. faktickou zložitou veci alebo správaním sťažovateľiek. (...)

Podľa názoru zákonodarcu je táto lehota postačujúca, pretože ak sudca vyhlasuje rozsudok, musí ho súčasne aj odôvodniť, a preto musí mať odôvodnenie pripravené a prípadne ho len upraviť. Rozhodnutie predsedu súdu o predĺžení lehoty musí byť súčasťou spisu, aby bolo preskúmateľné. S takýmto rozhodnutím účastníci neboli oboznámení a ani nie je súčasťou spisu sp. zn. 22P 47/06 vedenom na Okresnom súde Košice I. Na pojednávaní dňa 11. 1. 2010 bol vyhlásený rozsudok. Rozsudok bol sťažovateľke v 2. rade doručený 4. 3. 2010, teda takmer po 2 mesiacoch. Takýto postup odporcu nemá oporu v zákone, preto je hrubým a bezdôvodným porušením ustanovenia § 158 ods. 3 O. s. p. (...)

Odporca postupoval pri príprave pojednávania nezodpovedne, čo dokazuje aj pojednávanie, ktoré sa konalo dňa 8. 4. 2008, ktoré bolo odročené z dôvodu vyžiadania si daňového priznania od otca. Ak by konajúci súd postupoval sústredene, tak už v predvolaní na toto pojednávanie, by vyzval účastníka, aby predložil dôkaz, ktorý chce vykonať, keďže

posledný termín pre podanie daňového priznania za rok 2007 bol dňa 31. 3. 2008. Súd na ujmu účastníkov nevyužil opatrenia, ktoré mu Občiansky súdny poriadok poskytuje.

Odporca v konaní 22P 47/06 nariadil 11 pojednávani, no odročovanie pojednávani za účelom získania ďalších relevantných dôkazov nebolo vždy dôvodné. Súd odročil pojednávanie, ktoré sa konalo dňa 15. 1. 2007, za účelom získania sobášneho listu a rodného listu maloletej. Rodný list maloletej priložila sťažovateľka v 2. rade ako prílohu k návrhu a súčasne v tomto návrhu žiadala súd, aby pripojil spis vedený na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 24C 454/97 a spis sp. zn. 21 P 103/2003. V týchto spisoch sú informácie, kvôli ktorým súd odročoval prvé pojednávanie. Teda na prvom pojednávani vo veci neboli vypočutí účastníci, ale bolo odročené, aby účastníci doručili súdu listinné dôkazy, ktoré si mal na návrh účastníkov vyžiadať ešte pred začatím prvého pojednávania.

Na pojednávani konanom dňa 8. 4. 2008 sťažovateľka v 2. rade žiadala, aby bol vypočutý znalec Ing. J. G., ktorý by podrobne špecifikoval náklady otca, ktoré sú výdavkami vynaloženými otcom pod súhrnným názvom „prevádzková réžia“, pretože bez toho znalecké dokazovanie nesplní svoj účel. Z tohto dôvodu bolo uvedené pojednávanie odročené. Z rovnakého dôvodu došlo k odročeniu ďalších 2 pojednávani. Po skončení pojednávania dňa 8. 9. 2008 oznámené, že znalec Ing. J. G. zomrel. Odporcovi trvalo 5 mesiacov, než zistil dôvod neúčasti znalca na pojednávani. Takéto konanie je neospravedlňiteľné a nevhodné s ohľadom na to, že ide o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletých, kedy súd venuje zvýšenú pozornosť ochrane ich záujmov.

Odporca uznesením sp. zn. 22P 47/06 zo dňa 27. 11. 2008 nariadil znalecké dokazovanie znalcom Ing. Š. A. z odboru ekonómia a manažment, odvetvie účtovníctvo a daňovníctvo a pojednávanie bolo nariadené na 27. 10. 2009 (toto pojednávanie bolo odročené z dôvodu mimoriadnej udalosti). Takýto postup odporcu je evidentne protizákonný, pretože hrubým spôsobom porušuje ustanovenie § 100 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd Košice rozhodol rozsudkom sp. zn. 7CoP/164/2010 zo dňa 31. 3. 2011 o odvolaní sťažovateľky v 2. rade. Odporca doplňujúcim uznesením sp. zn. 22P 47/06 zo dňa 27. 2. 2010 nariadil doplnenie znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonómia a manažment, odvetvie účtovníctvo a daňovníctvo Ing. Š. A. Sťažovateľka v 2. rade sa takéhoto doplnenia znaleckého dokazovania dožadovala už na pojednávani, ktoré sa konalo 8. 4. 2008. Krajský súd svojim rozhodnutím uznal jej žiadosť ako dôvodnú a potrebnú pre

samotné rozhodnutie vo veci. Odporca vydal uznesenie až takmer rok po rozhodnutí krajského súdu. Ak by odporca pri vykonávaní dokazovania postupoval v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, tak by nevznikol ani dôvod na podanie odvolania a toto konanie by bolo dnes právoplatne skončené. (...)

Z hľadiska povahy veci ide pritom o vec, ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup okresného súdu s osobitnou rýchlosťou. V tejto súvislosti už aj Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že ak je predmetom konania výživné (ktoré je zdrojom príjmov), konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť“. S ohľadom aj na hore uvedené prietahy nie je možné považovať postup odporcu ako osobitne rýchly a mimoriadne starostlivý. (...)

Podľa názoru sťažovateľiek sú v konaní okresného súdu obdobia, kedy nekonal a to aj napriek tomu, že mu konanie neznemožňovala žiadna zákonná prekážka. Sťažovateľky nikdy v priebehu konania nepožiadali o odročenie pojednávania, pretože sa snažili postupovať tak, aby súd mohol čo najskôr vo veci rozhodnúť. Aj z uvedeného je zrejmé, že dĺžka konania v trvaní 6 rokov je neopodstatnená.

Sťažovateľky poukazujú na nesprávny postup Okresného súdu Košice I pri rozhodovaní vo veci. Z tohto dôvodu podali odvolanie proti výroku rozsudku Okresného súdu Košice I sp. zn. 22P 47/06 zo dňa 11. 01. 2010, ktorým v prevyšujúcej časti návrh sťažovateľky v 2. rade na zvýšenie výživného zo strany otca na sťažovateľku v 1. rade zamietol, v spojení s výrokom, ktorým určil dlžné výživné, vzniklé za obdobie od 2. 3. 2006 do 31. 12. 2009 zo strany otca pre sťažovateľku v 1. rade v sume 3.058,- EUR.

Odvolací súd vo svojom rozsudku sp. zn. 7CoP/164/2010 zo dňa 31. 3. 2011 uvádza: „odvolací súd po preskúmaní rozsudku súdu prvého stupňa v časti zvýšenia výživného od 1. 9. 2008 do budúca a konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvého stupňa sa dôsledne neriadil § 120 ods. 2 O. s. p., ktoré platí pre konanie, ktoré môže začať aj bez návrhu, teda aj pre konanie o zvýšenie výživného pre maloleté dieťa. Súd prvého stupňa dostatočne nezisťoval osobné a majetkové pomery v súvislosti so zánikom vyživovacej povinnosti k dcére V. otca, na ktoré správne poukazuje matka vo svojom odvolaní a uspokojil sa len s konštatovaním, že mu táto vyživovacia povinnosť zanikla 26. 10. 2009, kedy V. prestala študovať. Uvedenú skutočnosť však pri zvýšení vyživovacej povinnosti vo vzťahu k maloletej M. nezohľadnil, resp. nijako sa s ňou nevysporiadal, hoci

je nesporné, že zánikom vyživovacej povinnosti k tomuto dieťaťu sa možnosti a schopnosti otca na výživu maloletej M. nezmenili, a tieto následne nevyhodnotil s jeho celkovou situáciou vrátane skutočnosti, že otec mal dostatok finančných prostriedkov na kúpu rodinného domu v Maďarsku práve v roku 2008 za 9.463 €. Súd prvého stupňa v rozpore s § 157 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení napadnutého rozsudku neuviedol prečo sa nezaoberal návrhom matky na zvýšenie výživného od 1. 9. 2008 až na 250 €, ktoré matka odôvodnila zvýšenými výdavkami na maloletú M. v súvislosti s jej mimoškolskou tanečnou aktivitou, z akých dôvodov nepovažoval za primerané takéto zvýšenie výživného a len stručne konštatoval, že návrh v prevyšujúcej časti zamietá. Uvedené skutočnosti sú preto dôvodmi pre zrušenie rozhodnutia podľa § 221 ods. 1 písm. j) a h) O. s. p., pretože súd prvého stupňa dôsledne nevykonal dokazovanie zamerané na zistenie podstatných skutočností potrebných pre rozhodnutie o výživnom pre maloletú od 1. 9. 2008 do budúcnosti, a teda nemožno ani zistiť, či vec správne právne posúdil.“

Citovaný rozsudok odvolacieho súdu jednoznačne potvrdzuje ako nesprávnosť postupu Okresného súdu Košice I v konaní. Dôsledkom tohto nesprávneho postupu súdu prvého stupňa bolo zbytočné predĺženie tohto konania o ďalší rok, počas ktorého odvolací súd rozhodoval o dôvodne podanom odvolaní sťažovateľky v 2. rade. Za toto zbytočné predĺženie konania zodpovedá súd prvého stupňa. (...)

Vec nemožno považovať za skutkovo ani za právne zložitú, preto sa sťažovateľky domnievajú, že doba, ktorá uplynula od podania návrhu na začatie konania, teda viac ako 6 rokov, je neprimerane dlhá a ničím neospravedlniteľná a nezdôvodniteľná. (...)

Sťažovateľky považujú za primerané, aby mu bolo v tejto veci priznané finančné zadosťučinenie. (...)

Predmetom konania je zvýšenie výživného pre sťažovateľku v 1. rade, ktoré je potrebné na zabezpečenie ich nevyhnutných životných potrieb. Pre matku sťažovateľky v 1. rade - sťažovateľku v 2. rade je právoplatné rozhodnutie o predmete tohto konania bytostne dôležité, keďže je zákonnou zástupkyňou maloletej, ktorej nevyhnutné životné potreby zabezpečuje.

S prihliadnutím na to, že to bol práve okresný súd, orgán, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti a zmyslom činnosti, ktorého je postupovať v súdnom konaní tak, aby ochrana

práv bola rýchla a účinná, je dôsledok - pocit márnosti, snahy dovolať sa spravodlivosti, ktorý sťažovateľky nezvratne nadobudli, neospravedlniteľný.

Vzhľadom na tie skutočnosti, že v predmetnej veci okresný súd neurobil dostatok úkonov smerujúcich k rozhodnutiu vo veci samej, ako aj na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 22P 47/06, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, význam uplatňovaných práv a nárokov sťažovateľiek, ako aj skutočnosť, že toto konanie nie je doposiaľ právoplatne skončené, sťažovateľka v 1. rade považuje za primerané, aby jej bolo priznané finančné zadostučinenie vo výške 4.000,- Eur a sťažovateľka v 2. rade považuje za primerané, aby jej bolo priznané finančné zadostučinenie vo výške 3.000,- Eur.»

2.1 Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v čl. 6 ods. 1 prvá veta Dohovoru, bolo postupom Okresného sudu Košice I vo veci sp. zn. 22P 47/06 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd Košice I konal vo veci vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 22P 47/06 bez prietahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Košice I pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľiek.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľkám finančné zadostučinenie a to:

- sťažovateľke v 1. rade vo výške 4.000,- Eur,

- sťažovateľke v 2. rade vo výške 3.000,- Eur.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľkám všetky trovy tohto konania.“

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. Spr 50/12 z 26. novembra 2012 a právna zástupkyňa sťažovateľiek stanoviskom zo 14. decembra 2012.

3.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol chronológiu úkonov vykonaných súdom v danej veci a dodal tieto relevantné skutočnosti:

„(...) Príčinou zdĺhavého súdneho konania sú aj samotní účastníci, ktorí rôznymi spôsobmi prispievajú k predlžovaniu konania. K predĺženiu súdneho konania došlo aj z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne v čase od 14. 6. 2011 do 31. 1. 2012.

Na základe vyššie uvedeného procesného postupu súdu som dospel k záveru, že Okresný súd Košice I konal vo veci bez väčších prietahov plynule, efektívne a v súlade s právnymi predpismi. Je dôležité uviesť, že existovali aj objektívne dôvody spočívajúce vo vysokom počte nerozhodnutých vecí v súdnom oddelení Mgr. E. K., ako aj jej dlhodobá práceneschopnosť. Nakoľko ide o konanie, ktoré môže začať aj bez návrhu, musí súd vykonávať dokazovanie v širšom rozsahu a zabezpečiť všetky podklady pre rozhodnutie vo veci.

Toho času je prejednávaná vec v štádiu opätovného nariadenia znaleckého dokazovania.

*Súhlasím, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil z verejného pojednávania.
(...)“*

3.2 Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom podaní k vyjadreniu predsedu okresného súdu uviedla, že *«(...) Vyjadrenie Okresného súdu Košice I obsahuje výpočet úkonov súdu v období od 2. 3. 2006 až do 6. 11. 2012.*

Toto vyjadrenie však neobsahuje žiadnu argumentáciu o efektívnosti vykonávania jednotlivých úkonov a primeranej dĺžke konania Okresného súdu Košice I. Z prehľadu procesných úkonov je zrejmé, že konanie bolo začaté dňa 2. 3. 2006, kedy sťažovateľka J. S. podala na Okresný súd Košice I návrh na zvýšenie výživného, pričom ani v súčasnosti, po viac ako 6 rokoch, nie je toto konanie právoplatne skončené.

Pre posúdenie primeranosti dĺžky konania a zbytočných prietahov v ňom spôsobených Okresným súdom Košice I nie je podstatné to, koľko pojednávaní súd vykonal, ani to, koľko úkonov urobil, ale efektívnosť týchto úkonov, teda spôsobilosť viesť k čo najrýchlejšiemu právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej tak, ako to vyplýva z ustanovenia § 6 O. s. p.

Sťažovateľky namietajú neprimeranú celkovú dĺžku konania, ktoré ani po viac ako 6 rokoch nie je právoplatne skončené. Sťažovateľka v I. rade v čase podania návrhu mala 10 rokov a navštevovala 4. ročník základnej školy v K. V súčasnosti má maloletá 16 rokov a je žiačkou 2. ročníka Gymnázia(...).

Zmyslom konania o zvýšenie výživného je s osobitnou pozornosťou postupovať a rozhodnúť rýchlo a efektívne, aby mohla byť zabezpečená všestranná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a vývoj maloletého dieťaťa. Určite nie je zmyslom konania o zvýšenie výživného neprimerané dlhé konanie a rozhodovanie súdu o tak zásadnej otázke ovplyvňujúcej budúcnosť maloletého dieťaťa.

Dôvody uvádzané vo vyjadrení Okresného súdu Košice I sú irelevantné, keďže tieto dôvody nespôsobili sťažovateľky, ani nespočívajú v skutkovej alebo právnej zložitosti veci, ale všetky tieto dôvody sú na strane Okresného súdu Košice I, spočívajú v organizácii práce na tomto súde a nesprávnom rozhodnutí, ktoré bolo zrušené odvolacím súdom.

Za jednotlivé obdobia nečinnosti, ako aj celkovú neprimeranú dĺžku konania tak zodpovedá Okresný súd Košice I, ktorý sústavne nesprávne postupoval vo veci, a preto celkovú neprimeranú dĺžku konania presahujúcu 6 rokov je potrebné pričítať Okresnému súdu Košice I. (...)

Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že konanie Okresného súdu Košice I nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu konania, ale súd svojím postupom a rozhodnutiami naopak konanie nedôvodne predlžuje a oddaľuje tým poskytnutie právnej istoty rozhodnutej veci sťažovateľkám.

Zároveň oznamujem Ústavnému súdu SR, že sťažovateľky netrávajú na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie.

Sťažovateľky si uplatňujú a vyčíslujú trovy konania v celkovej výške 485,25 €. (...)».

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 22 P 47/06:

Dňa 2. marca 2006 podala sťažovateľka 2 proti F. Š. (ďalej len „otec“) na okresnom súde návrh na zvýšenie výživného pre mal. V. Š. a mal. M. Š. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 22 P 47/06.

Dňa 4. apríla 2006 súd ustanovil maloletým deťom kolízneho opatrovníka, ktorého vyzval, aby prešetril pomery v ich rodine, a zároveň vyzval otca maloletých, aby sa vyjadril k návrhu a zabezpečil dôkazy týkajúce sa výšky príjmov účastníkov konania.

Dňa 26. mája 2006 Daňový úrad K. doručil okresnému súde fotokópie daňových priznaní otca za relevantné obdobie.

Dňa 29. mája 2006 aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v K. reagoval na výzvu súdu.

Dňa 14. júna 2006 sa k podanému návrhu vyjadril kolízny opatrovník.

Dňa 7. augusta 2006 právna zástupkyňa sťažovateľiek oznámila okresnému súde presnú adresu otca.

Dňa 23. augusta 2006 sa otec vyjadril k návrhu na zvýšenie výživného.

Dňa 5. októbra 2006 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 15. január 2007.

Dňa 12. januára 2007 právna zástupkyňa sťažovateľiek doručila súdu doklady preukazujúce výdavky na maloleté deti z dôvodu zmeny pomerov od poslednej úpravy.

Dňa 15. januára 2007 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. marec 2007.

Dňa 12. marca 2007 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom boli veci sp. zn. 22 P 47/06 a sp. zn. 22 P 155/06 (návrh otca na zmenu úpravy výchovy k mal. V. Š.) spojené na spoločné konanie a pojednávanie bolo odročené na 12. marec 2007. Pojednávanie bolo odročené pre účely nariadenia znaleckého dokazovania z odboru ekonomiky.

Dňa 19. marca 2007 okresný súd uznesením č. k. 22 P 47/06-74 ustanovil vo veci znalca, ktorý mal vypracovať znalecký posudok.

Dňa 4. júna 2007 bol súdu doručený znalecký posudok.

Dňa 21. júna 2007 súd uznesením č. k. 22 P 47/06-103 priznal znalcovi odmenu.

Dňa 12. júla 2007 sa právna zástupkyňa sťažovateľky 2 vyjadrila k znaleckému posudku a požiadala o jeho doplnenie. V ten istý deň podala sťažovateľka 2 odvolanie proti uzneseniu č. k. 22 P 47/06-103.

Dňa 9. novembra 2007 bol spis predložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o opravnom prostriedku sťažovateľky 2.

Dňa 23. novembra 2007 krajský súd potvrdil uznesenie prvostupňového súdu o priznaní odmeny znalcovi.

Dňa 3. marca 2008 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 8. apríl 2008.

Dňa 8. apríla 2008 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 26. máj 2008 pre účely ďalšieho dokazovania.

Dňa 26. mája 2008 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 8. september 2008 na účely vypočutia znalca.

Dňa 8. septembra 2008 bolo pojednávanie odročené na 13. október 2008, pretože na pojednávanie sa nedostavil znalec.

Dňa 13. októbra 2008 bolo pojednávanie odročené na 18. november 2008 z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a úmrtia predvolaného znalca.

Dňa 18. novembra 2008 bolo pojednávanie odročené na neurčito pre účely vypracovania doplnenia k znaleckému posudku.

Dňa 27. novembra 2008 okresný súd uznesením č. k. 22 P 47/06-190 ustanovil vo veci znalca z odboru ekonómie.

Dňa 23. marca 2009 znalec požiadal o predĺženie termínu na vypracovanie znaleckého posudku, tejto žiadosti súd vyhovel do 25. mája 2009.

Dňa 25. mája 2009 ustanovený znalec vypracoval znalecký posudok.

Dňa 1. júla 2009 súd uznesením č. k. 22 P 47/06-233 priznal znalcovi odmenu.

Dňa 16. septembra 2009 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 27. október 2009.

Dňa 27. októbra 2009 bolo pojednávanie odročené na 10. november 2009 z dôvodu mimoriadnej udalosti.

Dňa 10. novembra 2009 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 14. december 2009 na účely ďalšieho dokazovania.

Dňa 14. decembra 2009 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 11. január 2010 na účely ďalšieho dokazovania.

Dňa 11. januára 2010 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 22 P 47/06-316.

Dňa 19. marca 2010 podala sťažovateľka odvolanie proti uvedenému rozsudku okresného súdu.

Dňa 26. marca 2010 podal otec odvolanie proti uvedenému rozsudku okresného súdu.

Dňa 26. marca 2010 bol spis predložený krajskému súdu, aby rozhodol o opravných prostriedkoch účastníkov konania.

Dňa 31. marca 2011 krajský súd rozsudkom č. k. 7 CoP 164/2010-356 zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o zvýšení výživného na mal. sťažovateľku.

Dňa 12. apríla 2011 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 27. februára 2012 okresný súd uznesením č. k. 22 P 47/06-370 nariadil doplnenie znaleckého posudku znalcom z odboru ekonómie.

Dňa 17. mája 2012 znalec požiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku.

Dňa 18. mája 2012 súd predĺžil lehotu na vypracovanie znaleckého posudku o 90 dní.

Dňa 26. júna 2012 znalec vrátil spis okresnému súdu, pretože bez spolupráce s otcom nie je možné vypracovať znalecký posudok.

Dňa 6. augusta 2012 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 26. október 2012.

Dňa 26. októbra 2012 bolo pojednávanie odročené na neurčito na účely doručenia účtovných dokladov zo strany otca a následného doplnenia znaleckého dokazovania.

Dňa 6. novembra 2012 okresný súd doplňujúcim uznesením č. k. 22 P 47/06-418 nariadil doplnenie znaleckého posudku znalcom z odboru ekonómie.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o zvýšenie výživného pre maloleté deti vedenom pod sp. zn. 22 P 47/06 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná(...)

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je zvýšenie výživného pre maloleté deti, t. j. vec, ktorej povaha si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (mutatis mutandis I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v napadnutom konaní mohlo predstavovať určitý stupeň faktickej zložitosti súvisiaci s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania, avšak neobyčajne zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub tejto skutočnosti.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľiek v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom, teda dĺžka napadnutého konania v zásade nebola vyvolaná správaním sťažovateľiek.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní o zvýšenie výživného a predovšetkým poukazuje na to, že celkové trvanie tohto konania už viac ako 6 rokov je už samo osebe neprimerané.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou tiež pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

Ďalej možno konštatovať, že okresný súd bol v predmetnej veci absolútne nečinný v období od 12. apríla 2011 do 27. februára 2012 (desať mesiacov). Faktom je, že aj rozsudok odvolacieho súdu sp. zn. 7 CoP 164/2010 z 31. marca 2011 potvrdzuje nesprávnosť postupu okresného súdu v napadnutom konaní, keď jednoznačne konštatoval, že *„súd prvého stupňa dôsledne nevykonal dokazovanie zamerané na zistenie podstatných skutočností potrebných pre rozhodnutie o výživnom pre maloletú od 1. 9. 2008 do budúca, a teda nemožno ani zistiť, či vec správne právne posúdil“*. Dôsledkom tohto nesprávneho postupu súdu prvého stupňa bolo zbytočné predĺženie tohto konania asi o jeden rok, počas ktorého odvolací súd rozhodoval o dôvodne podanom odvolaní sťažovateľky 2. Okrem toho, už po uplynutí lehoty na vypracovanie znaleckého posudku 18. mája 2012 okresný súd predĺžil lehotu na vypracovanie tohto posudku o tri mesiace. Okresný súd teda počas dvoch rokov nevykonal vo veci žiadne úkony alebo vykonával neefektívne úkony, ktoré nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky v danej veci o zvýšenie výživného počas súdneho konania nachádzali, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K prierahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu predsedu okresného súdu, podľa ktorej *„existovali aj objektívne dôvody spočívajúce vo vysokom počte nerozhodnutých vecí v súdnom oddelení Mgr. E. K., ako aj jej dlhodobá práceneschopnosť“*, v tejto pre maloleté dieťa významnej veci nebolo možné akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedu okresného súdu, resp. zákonnej sudkyne. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné

personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľky požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľke 1 vo výške 4 000 € a sťažovateľke 2 vo výške 3 000 €, najmä *„s prihliadnutím na to, že to bol práve okresný súd, orgán, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti a zmyslom činnosti, ktorého je postupovať v súdnom konaní tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, je dôsledok - pocit márnosti, snahy dovolať sa spravodlivosti, ktorý sťažovateľky nezvratne nadobudli, neospravedlniteľný“*.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48

ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľky. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťúčinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia ich práv, najmä vzhľadom na neobyčajne dlhé napadnuté konanie a vzhľadom na povahu veci a jeho význam pre sťažovateľky považuje za primerané sťažovateľke 1 vo výške 2 000 € a sťažovateľke 2 vo výške 1 000 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľkám vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti z 20. septembra 2012 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu zo 14. decembra 2012). Za tri úkony vykonané v roku 2012 patrí odmena v sume trikrát po 127,16 € a režijný paušál trikrát po 7,63 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia pre jednu sťažovateľku predstavujú sumu 404,37 €. Základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 202,18 € v prípade jednej sťažovateľky. V prípade dvoch sťažovateľiek tvorí náhrada trov právnej služby advokátkou celkovú sumu 404,37 €,

ku ktorej bolo treba pripočítať 20 % DPH, teda sumu 80,87 €, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľiek predstavujú celkovú sumu 485,24 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľiek rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2013